

DE WINTERKONING, OF EEN KIKKJE IN MIJN KAMERKOOI.

DOOR

J. MOLENAAR.

Bovenstaande titel zal zeker vreemd klinken in een tijdschrift als het Album der Natuur; het vertrouwen echter dat ik opdeed bij de gedachte dat er onder de lezers ook wel eenigen zullen gevonden worden, die niet altijd met strenge wetenschap onder strenge vormen ingenomen zijn, gaf mij den moed om mijne krachten te beproeven.

In de natuur, het is waar, altijd even rijk en afwisselend, bestaat een oneindige ruimte tot keuze van studie. De eene kiest de planten, een ander de dierkunde, een derde de delfstoffen. Ik voor mij, die in het geheel den naam niet wil van wetenschappelijk te zijn, heb altijd nog al van iets gehouden dat meer onmiddellijk de zinnen kon streelen; en ik geloof hierin niet alleen te staan. Er zijn zeker velen met mij, die wel eens gaarne in de vrije natuur omdwalen, hetzij dan om langs het golvend koren te wandelen, of wel om in een lommerrijk bosch zich wat te verademen. En toch, de plantenwereld, hoe rijk, hoe aantrekkelijk ook, zij kan op den duur den grilligen mensch niet boeien. Er moet iets zijn dat leeft, iets dat zich beweegt. Immers onze bosschen, hoe indrukwekkend ook, ze zouden vervelen,

zoo die stilte nu en dan niet eens werd afgebroken door het zacht gekir van den tortel, of het krachtig galmend lied van een merel of nachtegaal.

Doch aan alle lofzangen komt een einde. Er komen tijden dat bosch noch velden ons kunnen bekoren. Ik bedoel den winter. Al die vroolijke gasten, weinigen uitgezonderd, zijn dan verdwenen. Maar de mensch, beheerscher der natuur, hij zoekt dit zooveel mogelijk te vergoeden, door eenige van die zangers in zijn kamer te verplegen. Deze verpleging is echter niet altijd even gemakkelijk; zij kost soms moeite. Geloof daarom niet dat dit een groote opoffering is. Och neen, elke bete, hun gegeven, wordt ruimschoots door een lied van rijke tonen beloond; en geeft men hun de noodige ruimte, dan is het een lust te zien, hoe zij huppelen en springen en het oog door allerhande sierlijke bewegingen verlustigen. Ik meende daarom den lezer geen ondiens te doen, door eens getrouw mede te deelen wat ik zelf zoo al daarbij heb kunnen opmerken; wellicht vinden wij dan nog iets wat velen nog minder bekend is.

Er zijn onder de vogels die, hoe weinig ook gekend, toch maar al te veel onder den grooten hoop gerekend worden als zijnde, och ja, het hooge woord moet er uit, als zijnde toch maar een vogel. Hoe ze heeten, welk nut zij doen, dat komt er minder op aan; er zijn immers zoo veel van die dieren. Maar neen; niet iedere vogel verdient alzoo behandeld te worden; onder hen zijn er die wel iets meer onze aandacht verdienen, en dit niet het minst onze winterkoning (*Troglodytes europaeus*).

De winterkoning — men zou haast geneigd zijn te veronderstellen dat elkeen hem kende, en toch is dit verre van waar; althans menig-een heb ik ontmoet die mij omtrent hem vragen deed, welke mij volkomen van zijne onkunde overtuigden.

Er worden vele vogels gevonden die in kleur, houding en beweging een zekere overeenkomst hebben, en men kan die dikwijls gemakkelijk tot ééne familie terug brengen; ziet men den een, dan vindt men gemakkelijk dezelfde eigenschappen in een andere terug. Onze winterkoning maakt daarop een uitzondering, want oppervlakkig gelijk hij op vele vogelsoorten, maar van nabij beschouwd gelijk hij op geen van allen. Bij al dit zonderlinge heeft hij zoo veel aantrekkends dat ik op de gedachte kwam daarover iets meer in 't bijzonder mede te deelen.

De winterkoning dan behoort tot de familie.... doch neen,' wij

zullen de familieën en geslachten maar laten rusten. Waartoe zou het dienen? Ik kon b. v. gemakkelijk zeggen hoeveel pennen hij in den staart heeft, doch dit is niet mijn doel. Ieder die dit wenscht te weten kan het gemakkelijk in een of ander handboek vinden, en hij die er geen ernstige studie van maakt, onthoudt het toch niet. Eén ding echter wil ik even aanhalen, n.l. dat hij in Europa de eenige vertegenwoordiger van zijn geslacht is.

Onze winterkoning draagt met recht zijn naam; immers wanneer alles in rust schijnt, de laatste trekvogel ons heeft verlaten en zelfs de vroolijke mees door gebrek en kommer zijn geschater niet meer doet hooren, dan nog kan men het tartend jubellied van onzen kleinen zanger over de besneeuwde velden hooren weerklinken. Hij kent geen gebrek; voorzien van een goeden wintertooi, sluipt hij door alle gaten en holen, onder takken en wortelstronken, geen eitje van de alvernielende insecten wordt gespaard. Geen mees, hoe oplettend en onderzoekend anders ook, kan hem overal volgen; altijd sluipende meent men soms een muis te zien, zoo vlug zijn zijne bewegingen. Vroolijk uit den aard schijnt hij ook alle gezelschap te kunnen ontberen, want gebonden aan een betrekkelijke kleine standplaats vindt men hem buiten den paartijd altijd alleen. De winterkoningjes verdragen elkander niet.¹

Om het zonderlinge van hun karakter en bewegingen eens meer van nabij te kunnen nagaan, had ik reeds lang op het voorbeeld der Duitschers nagedacht, of het mij ook niet zou kunnen gelukken die lieve diertjes eens in een kooi te houden. Hierom spoorde ik mijne vrienden aan om eens een exemplaar voor mij machtig te worden.

Het duurde niet lang of ik mocht mij in het bezit van een winterkoning verheugen, en tot mijn groote vreugde kon ik mij in zijne vroolijke bewegingen vermaken. Doch men begrijpt mijn teleurstelling, toen ik hem acht weken daarna in een versch geverfde kooi 's morgens

¹ In het werk van BURGERSDIJK over de dieren, staat, dat de winterkoning trouw met zijn wijfje samen leeft en dat zij soms in gezelschappen bijeen gevonden worden. Op wiens rekening dit komt weet ik niet; doch genoeg dat dit met de natuur in strijd is; dan alleen, als de jongen uitgevlogen zijn en nog door de ouden gevoed worden, is zulks het geval. Ook wordt nog verhaald, dat de winterkoningen gaarne in de oude nesten hun nachtverblijf nemen, en niet een enkele of een paartje, maar soms een geheele familie. Dit komt mij ook zeer onwaarschijnlijk voor, tenzij door de koude de natuurlijke onverdraagzaamheid moest onderdrukt zijn.

dood zag liggen. Het spoedig gelukken had mij al te vermetel gemaakt; en ongelukkig kreeg ik daarvan later de bittere overtuiging. Vier jaar lang, alle najaren weer van voren af aan, heb ik mijne proeven herhaald; doch na een dag of wat levens begonnen de vogels duizelig te worden en dik te zitten, zoodat ik genoodzaakt was hun de vrijheid weer te geven. Hoeveel malen dit gebeurde wil ik maar niet mededeelen.

Maar geen moed verloren. Nog één kans bleef mij over; jongen op te voeden, was de eenige hoop die mij overbleef. Vergeefs deed ik hiervoor veel moeite; overal teleurstellingen; niemand die mij een paar kon bezorgen; — toen op eens mij twee pas uitgevlogen jongen werden aangeboden. Zij werden mij doodeenvoudig in twee papieren zakjes als twee jonge vogels overhandigd. Ik nam ze aan zonder nog te weten welke vogels het waren, toen op eens een klein bekje, uit een der gaatjes, die er met zorg voor versche lucht waren uitgesneden, kwam uitkijken. En toch was ik niet blij, toen ik goed wist wat ik voor mij had; het was geen geschikte tijd voor mij om mij met die zorg te belasten. Doch wat zou ik doen; de vrouw die ze mij had bezorgd was reeds vertrokken; liet ik ze weer vliegen dan gingen ze toch dood. Er bleef mij geen andere keus over dan om de proef maar eens te wagen. En die proef, zij gelukte; maar hoe?

Mijn eerste werk was nu aan voedsel te denken; met een bange zorg zag ik het ontoereikende van mijn meelwormvoorraad na, want mier-eieren zijn hier niet te krijgen, dus een ongekende woelde. Ik troostte mij evenwel met de gedachte dat de tijd wel uitkomst zou geven.

De opvoeding zou beginnen; maar zie, de diertjes waren zoo wild en koppig, dat ze geen bek wilden openen om het noodige voedsel te ontvangen. Ook het opsluiten in een donker kistje, om een tijd daarna het deksel te openen, hielp niets; ze vlogen me dan als echte woestelingen tegen. Wat zou ik doen? Een middel slechts bleef mij over, en dat was, om hun eenvoudig weg het voedsel in den bek te stoppen. Maar dit was gemakkelijker gezegd dan gedaan; want eerst na veel moeite gelukte het mij eindelijk hun een paar meelwormen naar binnen te doen slikken. Ik zeg na veel moeite; want zoo een klein diertje niet met grove handen te behandelen, het kleine bekje, en nog meer het kleine lijfje, niet door een te sterke drukking, al ware het maar met een vinger, te beschadigen, was zeker geen kleinigheid. En te meer nog, daar hunne koppigheid zoo groot was, dat ze het voedsel, als ze kon-

den, weer met hun kleine pootjes uit den bek haalden. Dit werk duurde twee dagen. Die twee dagen vergeet ik nooit. Daar lagen ze, die lieve diertjes, vlug en vroolijk als ze waren, half verhongerd en afgetobd door mijn geweldige handelingen, die ik hen tegen mijn zin had moeten doen ondergaan. Ik had innig medelijden met hen. Radeloos stond ik er bij. Wat te doen? Maar op eens viel mij een gelukkige gedachte in; zouden ze soms ook gapen tegen een klein opgezet vogeltje? De proef werd genomen met een goudhaantje; stilletjes hield ik dit bij de kooi op, en gelukkig, het lang verwachte oogenblik was daar, de natuur was verschalkt, zij gaapten. Spoedig de voederpen daar neven gehouden, en ziedaar, de eerste bete geraakte zonder geweld naar binnen; een greintje hoop kwam mij weer tegen.

Doch nu een tweede teleurstelling. De meelwormen konden ze niet meer slikken; blijkbaar waren ze reeds te zwak om die nog langer te verduren. Mijn besluit was spoedig genomen. Een ei moest de meelworm als dierlijk voedsel vervangen. En wie schetst mijne vreugde, toen ik hen na twee dagen weer bijna even zoo vlug zag als bij hunne ontvangst.

Die vreugde werd evenwel spoedig verstoord; er kwamen meer rampen; alles wat maar een jonge vogel kan overkomen, overkwam ook hen, zoodat ik soms genoodzaakt was het voeder driemaal daags te veranderen. Bij het ei kwam beschuit, olie, melk, maanzaad, hennipzaad, vleesch enz., zoodat ik na lang zoeken een mengsel verkreeg, waarbij ze het uitstekend konden uithouden. ¹

¹ Voor de liefhebbers wil ik hier even de wijze aangeven waarop het voedsel wordt toebeleid.

Men neemt een half kilo meel, voor twee derde uit bockweit en voor een derde uit tarwemeel bestaande, en mengt dit aan met twintig dooiers van eieren en tien wit van 't ei, in een liter melk opgelost. Dit beslag laat men gaar worden, na er eerst nog een deciliter olijfolie bijgedaan te hebben. Na een dag wachtens wordt het voor de tweede maal tot beschuit gebakken. Verder heeft men noodig een kilo goed mager rundvleesch, hetwelk wordt gekookt met bijvoeging van twee decagrammen keukenzout; de bouillon hiervan wordt uitgedampd en bij het beslag gemengd; zoodat er dan niets verloren gaat. Nadat het vleesch goed gaar is, wordt het in dobbelsteenen gesneden van ongeveer een kub. cM. grootte, daarna geheel uitgedroogd en met de beschuit in een koffiemolen fijn gemalen. Bij deze hoeveelheid eten doet men nog een halven liter maanzaad of papaverzaad, schudt alles goed dooreen en bewaart het verder in dichte stopflesschen. Deze massa is voor één winterkoning voor een jaar voldoende. Men doet goed dagelijks bij het eten ongeveer drie kub. cM. geplet hennipzaad te doen. Dit kan niet vooruit worden geplet, omdat het dan sterk van smaak wordt.

Mijn vreugde was daarom buitengemeen groot, toen ik op een morgen een der prinsjes in zijn nestje (dat doodeenvoudig uit een holle turf bestond) hoorde kweelen. Het geluk had mij gediend, het was juist een paartje, een mannetje met een wijfje. Bij jonge winterkoningen is dit goed te zien, het wijfje is lichter van kleur en kleiner, en de borstvederen zijn] bij het mannetje door donkerder bandjes omzoomd, die, als ze eenmaal geruid hebben, verdwijnen. Later blijft het mannetje nog altijd iets zwaarder.

Grootter genot had ik in langen tijd niet gesmaakt, dan toen mijn prinselijke familie vroolijk en wel bij mij in de kamer rondhuppelde, of in het zonnetje of in een zandbad lag te ploeteren. Aardig was het om te zien, toen ik ze even in de voliëre liet (voorzien van een grooten platten waterbak), hoe spoedig en hoe nuchter ze onbevreesd in het water sprongen en plasten, en hoe doodelijk verlegen zij weer te voorschijn kwamen. En geen wonder, het eerste bad had hen, nog zwak zijnde, zoo aangegrepen, dat ik genoodzaakt was ze op te drogen en in de hand te verwarmen, — iets dat hun zeer scheen te bevallen — totdat ze, voldoende opgedroogd, hun eigen veertjes weer wat konden uitpluizen en regelen. Deze eerste proef belette hen echter niet om, zoodra zij water zagen, het bad eens te herhalen, om dan onmiddellijk daarop zich in droog zand om te rollen ten einde het drogen te bevorderen. De wijze waarop zij dit deden was allerkoddigst.¹

Een tweede bezwaar bleef mij nog te overwinnen over, n.l. hen zelf te leeren eten.

Om dit doel te bereiken, moest er wat eten worden opgeofferd, door overal in de kooi wat heen te strooien, zoodat ze in verzoeking kwamen om ook eens te pikken. Deze wijze van handelen deed mij spoedig slagen; na ze veertien dagen gehad te hebben, aten ze volkomen alleen. Jonge vogels leeren dit, als ze maar oud genoeg daarvoor zijn, dikwijls in één dag. Maar hoe koddig dit somtijds toegaat

¹ De manier van baden (door LIEBE bij BREHM in *Die gefängten Vögel* aangehaald) n.l. dat ze achteruit gaande tot aan den hals in het water liepen, heb ik nooit opgemerkt, integendeel deden zij het even als andere vogels, alleen met dit onderscheid, dat ze dikwijls en driester in het water sprongen, iets wat de natuur mede brengt, omdat ze veel op waterinsectjes jacht maken. Deze natuur komt telkens duidelijk aan het licht bij het schoonmaken en leegloopen van den waterbak; dan zijn ze niet weg te slaan, alles wat daarbij maar hun aandacht trekt of naar de opening mede drijft, wordt opgepikt; ze zijn dan echt in hun element.

is aardig om te zien. In de meeste gevallen is er een die daarvan den slag het eerste beet heeft. De anderen komen daar dan heel vertrouwelijk omheen zitten, en kijken blijkbaar met groote belangstelling dat werk aan, probeeren ook eens, en na vele linksche pogingen gelukt het eindelijk een beetje van belang naar binnen te krijgen. Maar dan moet men zien, hoe onvermoeid het algemeen diner wordt voortgezet. Het schijnt hun dan een waar genoegen te zijn alleen te kunnen eten, en ze houden niet op, voordat ze met goedgevulde magen den algemeenen schotel verlaten, om spoedig daarop het zelfde spelletje te hervatten.

Deze graad van hun ontwikkeling kwam mij goed van pas, want, verplicht om ze zelf op te passen, was ik genoodzaakt ze op mijn vacantiereis mede te nemen. Een geschikt kistje, aan de zijden gesloten en van boven met metaalgaas overdekt, was voor het vervoer ingericht. Deze reis, die bestond uit drie uur sporens en drie rijdens met een omnibus, stonden ze zeer goed door, alhoewel ik daarbij met al dat schokken grooten angst voor hen heb uitgestaan.

Mijn eenige zorg was nu nog, daar ik daarna zelf een veertien dagen afwezig moest zijn en ze onmogelijk kon mede nemen, het voedsel zoo te regelen, dat ik elk ander met de zorg daarvoor kon belasten. Hiertoe bereidde ik het eten in gedroogden toestand, zooals ik reeds heb aangegeven (zie de noot op blz. 263). Men had dan eenvoudig dagelijks maar wat te nemen, eenige hoeveelheid water of melk er aan toe te voegen, en de zaak was in orde. Ook dit gelukte; na eenige dagen afwezigheid, had ik het genoegen, ofschoon ze druk aan het ruien waren, ze gezond en wel weer te zien. Dank hiervoor mijn collega, die zich met die zorg had willen belasten.

De eerste taak die mij nu nog wachtte was, om ze in mijn grootere kooi te installeeren. Hiertoe was ik wel genoodzaakt, daar een groote ruimte voor mijn prinsjes wel behoefte was. In den beginne liet ik ze tusschenbeiden wel eens in de kamer rondvliegen, doch hieraan moest een einde komen. Vooreerst omdat ze mij alles te vuil maakten, — iets wat wij Nederlanders met de Duitschers nog maar niet kunnen, goedvinden, — en ten tweede omdat het mannetje, opgewekt door de vrije beweging, het wijfje op een niet heel koninklijke wijze najoeg, zoodat zelfs de mantel der koningin er dikwijls onder leed ¹. Vreemd

¹ In de *Gefängten Vögel* van BREHM komt ook dezelfde opmerking voor door GIZICKI gedaan. Zijne waarnemingen komen vrij wel met die van mij overeen.

genoeg was dit in de kooi nooit het geval, of slechts van tijd tot tijd flauw merkbaar; dan konden ze heel genoegelijk in hun paleisje, de holle turf, bij elkander zitten, en aardig was het, hoe het wijfje dan het mannetje wist naar binnen te lokken.

Na rijp beraad liet ik ze eens een kijkje in de groote kooi nemen, en alles ging wel. De goudvink, een aristokraat, beet wel eens naar hen, maar dan hieven ze zoo'n erbarmlijk geschreeuw aan, dat de aanvaller verbluft op de vlucht ging en zijn aanvallen niet meer herhaalde. Een half uur was dan ook voldoende om ze volkomen met alles vertrouwd te maken. Hun voeder, dat met zorg voor hen alleen moest bewaard worden, was in een bakje gezet, opzettelijk daarvoor gemaakt. Dit bestond uit een dicht kistje, voorzien van twee kleine gaatjes, zoodat ze desnoods elkander konden ontwijken. Deze voorzorg bleek later niet onnoodig geweest te zijn, daar nu de rollen waren omgekeerd; het wijfje speelde nu den baas, zij kon maar niet dulden dat het mannetje nog aan dezelfde tafel mee at. Deze wist zich evenwel in zijn lot te schikken, door eenvoudig van de afwezigheid der koningin gebruik te maken.

De andere vogels bleven van het eten af, of liever moesten er wel afblijven; één indringer alleen maakte het mij lastig; het was de zwartkop mees (*Parus palustris*), een eerste schelm en slim voor zeven. Deze liet zich het koninklijk maal zeer goed smaken, maar, wat het ergste was, hij stal ook voor de anderen mee; want had hij zelf genoeg, dan begon hij een voorraad op te doen, dien hij, ouder gewoonte, in een of ander hoekje of spleet wist te verbergen. Doch deze spaarpot was al te zeer bekend, zoodat er dan ook dikwijls al twee gereed stonden om bij zijn verdwijnen den heelen boel weer weg te kapen. Er was geen ander middel om dit te beletten dan de opening nog kleiner te maken, en den dief een paar malen in het paleisje op te sluiten. Hierdoor verloor onze mees zijn stoutheid. Wel keek hij van tijd tot tijd nog eens met begeerigen blik naar de vleeschpot van Egypte om, maar ging dan met een afgunstig gepiep weer rondspringen, of vroeg mij, aan de tralies hangende, ook om een lekker beetje, dat gewoonlijk bestond uit een stukje noot of amandel.

De kooi waarin mijne kleine schelmen nu naar hartelust konden omtuimelen, heeft een afmeting van 1,70 lengte bij 0,68 breedte en 1,40 meter hoogte. Zij is voorzien van een waterbak van ongeveer 15 □ decimeter oppervlakte bij 8 centimeter diepte, waarin een pijp

uitkomt, de bek namenlijk van een fontein die ik naar willekeur kan laten springen. Zooals men denken kan bevordert deze toevoer van schoon water zeer de gezondheid der vogels en lokt menigeen tot een bad uit; ook geeft het springen een geschikte afwisseling. Het is een prachtig gezicht om, wanneer de zon in de kooi schijnt en de fontein springt, de gevederde bewoners er in te zien rondspartelen, de waterdoppeltjes op hunne ruggen opvangen of den waterstraal met hunne bekjes keeren om eens van het frissche water te drinken. Een rietgors (*Emberiza schoeniclus*) had daarbij veel de gewoonte zijn poot er boven op te zetten, wat soms niet weinig schrik onder de badgasten aanrichtte, want daardoor werd plotseling de straal op den een of ander afgezonden. Bij deze vertooningen gelijkt de kooi dan een waar tooverpaleis; alles is dan als bedekt met glinsterende parelen, die van alle kanten over de vedertjes heenrollen.

Overigens is de geheele kooi voorzien van een zinken bak, die tot een zekere hoogte met gewone tuinaarde is aangevuld. Dit voldoet uitstekend om alle gassen te absorbeeren en is gemakkelijk voor het schoonmaken der kooi. Men behoeft dan alle weken slechts eens de bovenste laag een beetje te verwijderen en dan de aarde weer wat om te roeren en vochtig te maken voor het verstuiven; de vogels krijgen op deze wijze ook geen vuile pooten.

Verder is er boven op de kooi nog een overdekt slaaphok, en geheel tegen het dak daarvan twee afgesloten ruimten, voorzien van kleine gaten. Deze dienen als slaapplaats voor de meezen en winterkoningen, die er een getrouw gebruik van maken. De geheele kooi is overigens van alle kanten open en boven op afgedekt, of liever gedeeltelijk los overdekt met klimop (*Hedera helix*). Deze plant blijft, afgesneden, een geruimen tijd goed, geeft een aangenaam aanzien aan de kooi, en kan van tijd tot tijd eens ververscht worden.

Om het morsen van het eten in de kooi zelf te voorkomen, zijn er op zij aangebracht twee bakken, die voor het oog niet hinderlijk zijn en die tevens een ruimte afsluiten, groot genoeg om geheel de kooi te kunnen schoonhouden. Binnen in de kooi zijn zwerige takken aangebracht, die in de hoeken aan de stijlen zijn vastgeschroefd.

Het overtollige water kan onder door een kraan worden verwijderd en gebruikt om de kamerplanten te begieten. Dit water is daar uitstekend voor geschikt, deels door eenige vetheid, en deels omdat het de temperatuur der kamer heeft.

Het algemeen voeder bestaat uit wit en zwart zaad, of wel zwart zaad alleen, en verder uit een mengsel van beschuit en hennipzaad; twee beschuiten op een handvol zaad, worden door middel van een zwarte flesch op een papier goed fijngerold, zoodat de olie van het zaad in de beschuit trekt. Dit belet de vinkensoorten en vooral de sijsjes, het hennipzaad weg te pikken. Dit voedsel wordt niet natgemaakt, en de vogels, zooals roodborst, meezensoorten, bastaardnachtegalen, houden het er zeer goed bij uit. Voorts ontbreekt het hun zelden aan groenten, zooals salade, vogelmuur, paardebloem, verkensgras enz. Verder krijgen ze alles van de tafel mee wat ik zelf eet, zooals vleesch, aardappelen, rijst enz. Wat hun niet past laten ze van zelf wel liggen. Op dat punt zijn ze veel slimmer dan wij menschen.

Na deze kleine kennismeming zal het niemand meer verwonderen, dat mijne kleine gasten, de winterkoningen, zich daar uitermate goed in t'huis gevoelden. Het duurde dan ook niet lang of ze waren menigeeen de baas, en menige vogel had van hunne plagerijen en baldadige speelzucht te lijden. Want klein en vlug als ze zijn, hebben de grootere vogels niet eens den tijd om den bek te openen, laat staan om hen te bijten; bij elke beweging daartoe zijn ze al lang weer verdwenen en doen alsof er niets gebeurd was. Er is dan ook niets wat hunne aandacht ontgaat: bij het minste vreemde dat er valt op te merken en dat hun verdacht voorkomt, laten zij hun scherp klinkend *terrr* hooren. Opmerkelijk was het, hoe ze op het gezicht van de huiskat niet het minst ontstelden — altijd wanneer deze zich op een eerbiedigen afstand hield; -- daarentegen konden zij geen vreemde kat zien, die wat anders van kleur was — al was het dan ook door een venster heen — of het leventje was gaande, en dit hield niet op voor en aleeer de vreemde indringer of vertooning verdwenen was. Bij dergelijke gevallen hingen zij steeds aan de traliën van de kooi.

Eens op een morgen was er in den val, die dicht bij hen stond, een muis gevangen; zoolang deze zich stilhield ging alles goed, maar nauwelijks kon hij zich bewegen, of het was een geroep van belang; en dit wel tot ergernis der andere vogels; want deze, door hun geroep niet wetende wat hen dreigde, vlogen op de minst verdachte beweging van het een of ander als bezetenen in het rond. Later ging dat beter; al te dikwijls bedrogen, namen ze er doodeenvoudig geen notitie meer van.

BREHM schrijft dat ze bij gevaar wegkruipen; nog maar eenmaal

heb ik zulks kunnen opmerken, en dit was bij gelegenheid dat er een goudvink uit de kooi was ontsnapt en er boven op kwam zitten. Het was allerkoddigst, hoe spoedig elk een opening had gevonden om zich te verbergen; en hoe snugger zij eenigen tijd later heel voorzichtig eerst hunne kopjes te voorschijn brachten. Dit zelfde doen zij in de vrije natuur ook, wanneer men hen achtervolgt.

Sedert ik het vorige schreef, zijn er weer drie maanden verlopen. De winterkoningen maken het nog altijd goed, maar... leven afgezonderd; zij kunnen elkander niet verdragen. Het schijnt dat natuurdrijf hier de grootste oorzaak van is, want soms kan het mannetje met de grootste attentie op het wijfje zitten loeren, altijd roepende met hangende vleugeltjes, en dikwijls springt hij dan al zingende voor de traliën heen en weer. Het wijfje beantwoordt dit veelal door een gezang, dat iets zachter is dan dat van het mannetje, maar overigens komt het thema zoowat op hetzelfde neer. Het wijfje doet dit slechts dan wanneer zij eenzaam is opgesloten; in gezelschap van anderen zingt zij niet. ¹ Maar de rollen veranderen als ik het mannetje los laat vliegen; dan gaat het met eën onstuimigheid op de kooi van het wijfje los, dat men zou meenen hem dood neer te zien vallen. Het wijfje, door dat hevig en onfatsoenlijk bezoek verschrikt, vliegt daarbij wild door de kooi; jaagt men het mannetje weg, dan gaat hij met dezelfde drift op een korten afstand met hangende vleugeltjes zijn liedje zitten zingen, om kort daarop met dezelfde woestheid zijn aanval weer te herhalen. Deze koddige voorstelling eindigt gewoonlijk door het vangen

¹ Tegenwoordig is dit anders, zij zingt geregeld alle dagen, ook in gezelschap van andere vogels, doch meest des morgens. Zou dit ook aanleiding hebben kunnen geven tot de meening dat ongepaarde mannetjes ook nesten bouwen? *BURGERSDIJK* zegt hiervan: Het verdient opmerking, dat ongepaarde mannetjes zich mede een nest bouwen en bij dien arbeid vroolijk zingen; maar zulke nesten, die niet tot broeien, wellicht tot schuilplaats of rustplaats dienen, zijn veel slordiger gebouwd.

BOENIGK ook, die den winterkoning van April tot op het laatst van Augustus naging, zegt daarvan: (Zie *BREHM*, *Illustrirtes Thierleben*): Een mannetje bouwt viermaal een goed gemaakt nest alvorens het hem gelukt een wijfje te vinden.

Zou dit ook op een dwaling berusten? Nog nooit toch heb ik beschreven gevonden dat een wijfjes winterkoning ook zingt. Hoe het ook zij, het zou de moeite wel eens waard zijn dit nader te onderzoeken.

van den kleinen potsenmaker, die dan, even vermoeid als ik van het telkens weggagen, een poosje gaat zitten rusten, om dan nog een geruimen tijd zijn gezang te laten klinken.

Men zou nu haast denken dat de koningin daarbij altijd een passieve rol speelt; het tegendeel is echter waar. Het gebeurt wel eens dat het wijfje ook, minder goed gemutst, den aanvaller eens afwacht; en dan is het een geworstel van belang, de eene van binnen en de andere buiten de traliën; zij hangen dan dikwijls als knoopen in elkaar, en het zonderlinge hierbij was, dat zij daarbij beiden zingen, en dat wel zoo hard, dat ik soms van meening was twee mannetjes voor mij te hebben.

Uit deze schets zal men zien, dat, ook van nabij beschouwd, hunne karakters tamelijk stout zijn, en zij daardoor wel degelijk hun koninklijken titel handhaven; lafheid althans is hun niet eigen.

Zoo de lezer mij met geduld en welwillendheid heeft gevolgd, dan geloof ik niet zijne verwondering gaande te maken als ik zeg, dat ik door het zonderlinge van hun karakter mij voel aangemoedigd, om hen ook eens meer in de vrije natuur na te gaan.

Mocht ik ook hier iets nieuws opmerken, dan hoop ik dat nog eens te kunnen mededeelen. Mijn wensch is een weinig belangstelling voor den kleinen koning te hebben opgewekt.

Sappemeer.
